

PRAKTISCHE THEOSOFIE

een cursus in tien brieven

door

dr. G. S. ARUNDALE

9. Uw ruimere familiekring en broederschap

1961

UITGEVERIJ THEOSOFISCHE VERENIGING, NED. AFD.
AMSTELDIJK 76 - AMSTERDAM-Z.

9. UW RUIMERE FAMILIEKRING EN BROEDERSCHAP

U hebt nauwe banden met uw ouders, uw familieleden en uw vrienden; u voelt een band met uw gelijkgezinden, die dezelfde godsdienst belijden, met hen, die deel uitmaken van het volk waartoe u behoort en zelfs met uw rasgenoten die tot andere volken behoren. Toch betekent de mensheid als geheel vermoedelijk weinig of niets voor u, behalve dan als principe, als abstract begrip, evenmin als het leven in vormen buiten het mensenrijk tot uitdrukking gebracht.

Maar alle leven is Eén, ongeacht zijn vorm. Datgene, wat door u heen stroomt, stroomt ook door de meest onbewuste schepsels en door elk natuurlijk. Want het leven is door de laagste vormen en stadia van openbaring gegaan in zijn opwaartse evolutiegang. Vandaar ook, dat er de grootste verwantschap tussen feiten bestaat, niet noodzakelijk tussen de vormen en verschijnselen, maar zeer zeker tussen u en alle verschillende levenswijzen van elk rijk.

Hoe hoger de ontwikkeling van een menselijk leven is, hoe wijder en voller deze verwantschap — want er is geen enkele ervaring, waardoor het leven is gegaan in het minerale, plantaardige, dierlijke of menselijke rijk, die niet wordt gekend door hem, die het Koningschap der mensheid bereikt heeft. Er is geen enkele zwakheid of ondeugd, moeilijkheid of verdriet in het leven, die hij niet kent. Zijn Koningschap is gevormd uit myriaden van successen en

mislukkingen, vreugden en verdrietelijkheden, die hij heeft overwonnen.

Naarmate deze waarheid meer en meer begrepen wordt, helpt zij ons in juiste verhouding te leren staan tot onze omgeving, haar te waarderen, ermee te leven in een meer broederlijke geest en om ons in heel nauw contact te brengen met hen, die — met ons — bewoners van het mensenrijk zijn. Wij gaan samen voort op onze weg, wij leven in nauw contact met elkaar en zijn afhankelijk van elkaar. Wij moeten daarom goede vrienden en begrijpende kameraden zijn, niet *ondanks*, maar *vanwege* de verschillen, die er zijn.

Wij mogen het lagere leven gebruiken, maar niet misbruiken

De boven geschetste verhouding bestaat evenzeer tussen het mensenrijk en dat van dieren, planten en mineralen, hetgeen ons tot broeders maakt van ieder dier, iedere bloem, boom en onkruid, van elke rots en elke steen, van berg en van modder, zelfs al voelen wij die broederschap nog niet. De ruimere familiekring van ieder menselijk wezen wordt gevormd door de hele wereld en wij moeten leren in vriendschap met de gehele schepping te leven en het leven met eerbied te behandelen, wáár wij het ook aantreffen.

Er is geen reden, waarom wij het niet zouden gebruiken, als dat nodig of nuttig kan zijn zowel voor de gebruiker als voor de gebruiker, maar wij mogen nooit misbruiken — wij mogen niet vergeten, dat de

mens een plicht heeft tegenover alle vormen van leven, die lager zijn dan de menselijke.

Daar zij onze jongere broeders zijn, hebben de dieren recht op onze bescherming en onze leiding. Wij mogen hen ervan weerhouden, zich onnodig aan ons op te dringen, wij mogen hen leren, de mens te helpen en voor de mens te werken, zolang dat werk niet pijnlijk of te zwaar is, zolang wij eerbied blijven behouden voor het leven in hen en zolang wij zacht en behulpzaam voor hen zijn. Het dierenrijk is bezig, zich tot het mensenrijk op te werken. Wij zijn de dieren voorgestaan; laten wij hun de helpende hand bieden.

Maar wij moeten helpen en niet verhinderen en niet de eigenschappen vermeederen, die in de evolutie der dieren moeten verdwijnen. De hond, de kat, het paard en andere oorspronkelijk wilde dieren zijn aan de zorgen van de mens toevertrouwd, opdat deze in hen toewijding en genegenheid moge doen ontwaken, opdat de mens ook de intelligentie traint door deze te gebruiken en op vriendelijke, maar besliste wijze elke ruwheid en wreedheid onderdrukt.

Toch heeft de onnadenkende mensheid eeuwenlang ijverig die eigenschappen gevoed en aangekweekt, die het dier moet afleggen. De waakhond wordt erop afgericht woest te zijn bij het beschermen van de eigendommen van zijn baas. Het schoothondje wordt vertroeteld en verliest langzaam-aan zijn deugden, zodat hij tenslotte de belichaming van egoïsme en gemakzucht vormt; de jachthond wordt er door de jager op afgericht, veel wreder en ruwer

te zijn dan hij in zijn natuurlijke status ooit zou worden, want het wilde dier doodt uitsluitend om zijn honger te bevredigen en het is de mens, die hem het doden omwille van de lust tot vernietiging bijbrengt. Een wrede behandeling kan mogelijk het intellect doen evoluëren, aangezien hierdoor het dier leert, scherper te denken teneinde de wreedheid te vermijden, maar hiermee gaat tevens de ontwikkeling van vrees en haat gepaard. En als de tijd is aangebroken, waarop het dierenrijk in het mensenrijk overgaat, zullen wij een jonge mensheid hebben, die begint met de handicap van diep ingewortelde angst- en haatgevoelens, inplaats van een mensheid die aspiraties koestert en die toegewijd, liefhebbend en zacht is.

De mens is de beschermer — niet de uitbouter

Vandaar ook, dat de gedachte aan het toebrengen van pijn of wreedheid aan het lagere leven vreemd is aan de geëvolueerde mens. De jongere het leven te benemen opdat de oudere broeder nog overvloediger van zijn eigen leven kan genieten is voor de geëvolueerde mens een onbegrijpelijke idee. Het kan voorkomen, dat hij uit zelfverdediging moet doden, maar het mensenrijk heeft niet het recht om zich ten eigen bate aan zijn broeders, de dieren, te goed te doen. Het is lelijk en laag om het leven — in welke vorm ook — ten behoeve van menselijk gemak op te offeren, behalve in gevallen van absolute en ernstige noodzaak; en er zijn mensen, die niet zouden willen erkennen, dat er enigerlei noodzaak — hoe

dringend ook — bestaat, die een dergelijke laagheid kan rechtvaardigen.

Wij kunnen een dergelijke laagheid ten opzichte van het plantenrijk vermijden door moedwillige vernieling tegen te gaan; door het plantenrijk niet met iets lelijks te associëren, zoals wij zo vaak doen in onze zucht naar adverteren; door de planten, die wij ontwortelen, niet met onverschilligheid te behandelen en dit evenmin te doen met de bloesems, die wij afsnijden om onze decoratieve en z.g. artistieke of onze vernielzuchtige instincten te bevredigen; door het bijgeloof, dat het plantenleven van weinig waarde is, terzijde te leggen.

Het lelijke op het minerale gebied kan vermeden worden door lelijke vormen te vermijden, welke het mineralenrijk dwingen om het leven door lelijkheid te bezien. Als wij lelijkheid uit steen, klei, staal of ijzer — of welke substantie ook, die tot het mineralenrijk behoort — formeren, dan ontwijden wij dat rijk door lelijkheid.

Weinigen onzer bezitten het vermogen om onderscheid te maken tussen lelijkheid en gratie en de handelsgeest heeft in niet geringe mate een premie op de lelijkheid gezet. Toch kan het gracieuze en het schone even goedkoop zijn als het lelijke. Als wij in de handel, in onze huizen, in steden en plaatsen en bovenal in de z.g. kunst het lelijke zouden kunnen kwijtraken, dan zouden wij op weg zijn naar een gelukkiger wereld. Want het menselijke geluk is niet alléén belangrijk voor het geluk van de wereld. Er is slechts één broederschap van alle leven, en geen enkel deel daarvan kan gelukkig zijn ten

koste van een ander deel. Of wij groeien samen, of wij groeien niet.

Het is onmogelijk het geluk te kopen met de pijn, die wij om ons heen toebrengen. Er kan een voorbijgaande winst zijn, maar die is illusoir en nemesis zal hem bereiken, die denkt, dat hij — om zijn eigen leven te vestigen — ander leven (menselijk, of lager dan menselijk) kan vertrappen. Het is onmogelijk uw leven te verrijken door dat van anderen te benadelen, want eerder of later zult u gedwongen zijn om dit offer voor anderen te brengen, zoals u het eerst van hèn gevraagd hebt. Dat is de wet van aanpassing, waardoor de onwetendheid van de mens in evenwicht gehouden wordt door de rechtvaardigheid van het leven.

De oorlogsgeest is ontwaakt

De hedendaagse wereld brengt zijn offers aan de oorlog omdat de oorlogsgeest ontwaakt is tussen de mensheid en de natuurrijken, lager dan het zijne. Terwijl wij om vrede bidden, doen wij voortdurend de oorzaken voor strijd ontstaan, omdat de mensheid steeds met de dieren, de planten en de mineralen in strijd gewikkeld is.

De meest uitgesproken pacifist kan de strijd wel verafschuwen, zal niets doen om hem aan te wakkeren en zal omwille van dat, wat zijn geweten hem ingeeft, allerlei straffen ondergaan; maar als hij vlees eet, bont draagt, vivisectie bedrijft, deelneemt aan de jacht op dieren of op andere wijze zijn macht tegenover zwakheid gebruikt, neemt hij toch deel

aan de strijd, een strijd tegen zijn jongere medeleden van de universele familie. Hoewel hij een bepaald soort strijd verafschuwt, hem afweert, er boos om wordt, wakkert hij een andere strijd aan — en er zullen mensen zijn, die even boos zullen zijn om de strijd, die hij aanmoedigt.

Er moge een soort eer, waardigheid, zelfrespect bestaan in de strijd tussen gelijkwaardige partijen, tussen hen, die terug kunnen slaan. Maar de strijd, waarin één partij praktisch almachtig is, is helemaal geen strijd, maar een moordpartij, waarbij mentale slimheid gesteld wordt tegenover zwakke onwetendheid. Laten wij niet de illusie koesteren, dat ooit alle strijd zal eindigen, vóórdat de *wil tot strijden* in elke vorm verdwenen is uit de harten der mensen.

Als aanvallen op het dierenrijk hebben opgehouden, zodat wij de dieren niet langer terwille van de sport bang maken, hen martelen om ons ermede te tooien en hen doden om onze eigen honger te stillen; als wij niet langer het landschap ontwijden met lelijke reclames voor waardeloze uitvindingen en moedwillig dood en verderf zaaien onder bomen en bloemen om aan onze eigen smaak en gemakzucht tegemoet te komen, terwijl wij de mooie natuur lelijk maken door nachtmerrie-achtige gebouwen neer te zetten; als wij niet langer het leven der mineralen gevangen houden binnen lelijke vormen die wij nuttig achten — dan kunnen wij de hoop koesteren, dat het zwaard in de schede zal worden gestoken en dat er geen oorlog meer zal zijn tussen mensen en volken. Dan zullen wij die toekomst bereiken, die ons wacht en waarin elke barrière van

vooroordeel, wanbegrip en wreedheid zal zijn verbroken, waar ware broederschap de scepter zal voeren, een broederschap tussen alle levensvormen, tussen beschavingen, godsdiensten, volken en een broederschap tussen de klassen in die volken. Dit is het grote ideaal, dat de wereld nastreeft.

De toekomst, die ons wacht

Als wij alles begrijpen, wat dit ideaal inhoudt, zullen wij meer intelligent kunnen samenwerken tot het vestigen van die toekomst, want broederschap heeft vele betekenissen. In de eerste plaats betekent zij ongelijkheid; want — zoals er in elke familie ouderen en jongeren zijn — zo is het ook in de grote Familie van het Leven en waar er een kwestie is van rechten en plichten, is het de jongere die de rechten heeft; de oudere heeft slechts plichten. En omdat zij de ouderen zijn, is de verantwoordelijkheid, die op hun schouders drukt, zwaarder en de standaard, die zij moeten handhaven, is hoger en onwrikbaarder.

Wat de beschavingen betreft: hier zou broederschap inhouden: het verdwijnen van alle gevoelens van verwaandheid of verachting van de zijde van de meer ontwikkelden jegens de minder ontwikkelden, alsmede een bereidheid van de eerste om de laatste op diens eigen wijze behulpzaam te zijn en niet door te trachten, de ideeën en methoden van de oudere aan de jongere op te dringen. De broederlijke houding zou daarin bestaan, dat men het goede van andere denkwijzen en levenswijzen dan de

eigene zou trachten te ontdekken en te zien, meer dan het slechte ervan; en in het respecteren (niet het veroordelen) van de verschillen.

Wat betreft de verhouding tot andere godsdiensten, zou broederschap inhouden een gevoel van eerbied voor alle godsdiensten als aspecten van de Ene Waarheid; een vrijgevig delen van het beste in eigen godsdienst om anderen te helpen, maar tegelijkertijd zonder de wens dat degene, die men helpt, zijn eigen godsdienst terzijde zou stellen; een bereidheid om zowel hulp als lering van andere geloofsvormen te ontvangen — hetgeen misschien een nog moeilijker taak is; een volkomen afwezigheid van religieuze trots, onverdraagzaamheid en kwezelachtigheid.

Broederschap in verband met verschillende rassen houdt in de afwezigheid van elk verlangen aan de zijde van de sterkere om van de zwakkere te profiteren. Zij zou het idee van „overheersende rassen” moeten verwerpen en de enige overheersing door de krachtige rassen zou moeten bestaan in het recht om de zwakkere te beschermen en hun veiligheid te garanderen.

Wat betreft de klassen in de gemeenschap houdt broederschap in een algemeen idee van dienstbaarheid van de zijde van de hoger ontwikkelde zielen aan de minder ontwikkelde zielen. Het is dan de eerste zorg van de oudere om goed te zorgen voor de jongere, zelfs als de oudere zelf ontberingen moet doorstaan. Gerechtelijke straffen worden dan opvoedend inplaats van wreed en verlamvend voor de morele groei. De industrie werkt mede en wordt dan

gebaseerd op een systeem van winstverdeling. De regering ligt in de handen van de wijzen en zij zou volkomen ontdaan zijn van elk ander motief dan het welzijn van het gehele volk.

Dit zijn enige manieren waarop het ideaal van broederschap 's mensen innerlijke houding ten opzichte van het leven en ten opzichte van zijn medemensen moet veranderen. De nieuwe beschaving, die in aantocht is, luidt de aanvang in van een nieuwe geest in de wereld. Geen enkel weldenkend mens stelt zich voor, dat de mensheid op het punt staat, het ideaal van volmaakte broederschap in haar algemeen en individueel leven te verwerklijken. Maar het *beginsel* dringt overal door in een wereld die er eeuwenlang aan gewend is geweest, zijn leven te leiden volgens het tegenovergestelde principe van het recht van de sterkste of het overleven van de sterkste, van concurrentie. De voornaamste strijd in onze tijd is tussen die twee beginselen.

Er zullen sommigen zijn, die het nieuwe ideaal tegemoet zullen treden en het zullen verwelkomen. Anderen zullen het — gedwongen door de druk van de tijd, waarin zij leven — gemakkelijker en voordeliger vinden om aan die druk toe te geven en zullen zodoende door eigen-belang tot het ideaal geleid worden. Tenslotte zullen er mensen zijn, die — hoewel zij stevig vasthouden aan het traditionele ideaal en het verheerlijken — vanwege de wanhoop van hun weerstand, de verschillende problemen, die erdoor ontstaan, zullen accentueren en vanwege de toenemende dreiging van deze problemen ze nader tot hun oplossing brengen. De apostel van een

agressief militarisme in internationale zaken; de kwezel en de fanaticus in godsdienst; de egoïste en gewetenloze kapitalist in de handel; al deze en vele anderen die dezelfde houding aannemen, spelen onbewust hun rol in het verhaasten van de komst van die toekomst, die ons allen wacht.

Aanbevolen lectuur: „Het innerlijk leven“, deel I, en „De verborgen zijde der dingen“, C. W. Leadbeater; „De veranderende wereld“ en „Het raadsel van het leven“, Annie Besant.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Toisstraat 154 Amsterdam

1 SEP. 2012